

F5 Glasaal Index

Titel/naam meet/monitorprogramma

Monitoring glasaal op intreklocaties.

Naam aansturende organisatie (+ beheer metadata)

Wageningen Marine Research

Datum voltooiing

Lopend programma.

Samenvatting (korte beschrijving van de inhoud van de dataset)

Glasaalbemonstering met een 1x1 m kruisnet op intreklocaties langs de Nederlandse kust.

Doel waarvoor data worden verzameld

Sinds 1938 wordt in Den Oever een jaarlijkse monitoring van glasaal uitgevoerd om de jaarlijkse index van glasaal te bepalen. Hiertoe wordt er gedurende de voorjaarsnachten om het uur (22:00 - 05:00) met een kruisnet (1x1m) vlak voor de spuisluis gevist en wordt het gevangen aantal glasalen geteld. Deze waarnemingenreeks is opgezet ter ondersteuning van het beheer van de IJsselmeervisserij maar is, inmiddels gebleken, maatgevend te zijn voor de dichtheid van glasaal in het grootste deel van Europa. Bovendien is dit de meest constante en daarmee de meest betrouwbare reeks van heel Europa. In aanvulling op deze ene reeks waarnemingen wordt, sinds begin jaren 90, op een aantal andere plaatsen langs de kust een vergelijkbare maar minder intensieve bemonstering uitgevoerd. Deze is gebaseerd op enkele bevissingen per week. Meestal door vrijwilligers en beroepsvissers.

Concreet doel: het verkrijgen van een index waarbij de jaarlijkse variatie van de dichtheid van glasaal wordt bepaald langs de Nederlandse kust.

Vanaf 2019 zal eenzelfde monitoring, maar dan met glasaal detectoren, plaats gaan vinden op de volgende locaties: Stellendam, Katwijk, IJmuiden, Den Oever en Lauwersoog. Een glasaal detector is een vangtuig die door middel van een lokstroom glasaal lokt en verzameld. De glasalen worden 2x in de week geteld om een relatieve index te creëren waarbij jaar op jaar variatie duidelijk wordt. In 2019 wordt dit voor het eerst uitgevoerd. In aanvulling op de monitoring wordt er ook op elke locatie een merk terugvangst experiment uitgevoerd om de verblijftijd en het aanbod te bepalen (kwantitatief).

Naam uitvoerende dienst/organisatie (verzamelen data)

Vrijwilligers, beroepsvissers en Wageningen Marine Research. Contactpersoon Ben Griffioen (0317-487545) en Betty van Os (0317-487184).

Rol contactpersoon (beschrijving op welke wijze de perso(o)n(en) betrokken is/zijn bij de data)

Coördinatie van de meetinspanning, opslag van gegevens.

Datum volgende herziening

Niet bepaald.

Geografisch gebied

11 locaties, verspreid langs de Nederlandse kust waarvan 5 in het waddengebied (Den Oever, Harlingen (niet meer bemand), Lauwersmeer, Termunterzijl en Nieuwe Statenzijl).

Gebruiksbeperkingen (waarvoor zijn de data niet geschikt)

Het bepalen van de intrek van glasaal en het bepalen van een kwantitatieve inschatting van het aanbod van glasaal.

Overige beperkingen in gebruik

Geen.

Toepassingschaal (b.v. landelijk, regionaal, deelgebiedsniveau)

Jaarlijkse variatie in dichtheid van glasaal langs de Nederlandse kust.

Thema's (b.v. diversiteit, verspreiding, trends, reproductiesucces)

Palingvisserij, biodiversiteit, vismigratie, zoet-zoutovergangen

Temporele dekking

Bemonsteringen vinden plaats begin maart tot 1 juni.

In Den Oever sinds 1938, Harlingen sinds 1992, Lauwersmeer sinds 1976, Termunterzijl sinds 1991, Nieuwe Statenzijl sinds 1996.

Volledigheid

11 locaties langs de Nederlandse kust. De keuze van de locaties is gebaseerd op de concentratie glasaal direct voor de diverse sluizen, op de overgang tussen binnenwater en zee. Zie figuur.

Nauwkeurigheid

Het programma is voor een groot deel afhankelijk van vrijwilligers, waardoor er altijd variatie zal zijn in de uitvoering van de trekken en de naleving van de gemaakte afspraken. In principe is afgesproken 3 trekken per bemonstering uit te voeren gedurende de donkerperiode.

Algemene beschrijving van herkomst

Deze waarnemingenreeks is initieel opgezet ter ondersteuning van het beheer van de IJsselmeervisserij.

Inwinningsmethode

De bemonstering wordt uitgevoerd door vissers, sluispersoneel of door vrijwilligers. Alleen in IJmuiden vindt uitvoering plaats door personeel van Wageningen Marine Research. De glasaalvangst worden geregistreerd op een standaardformulier.

Beschrijving uitgevoerde bewerkingen

In Den Oever werd sinds 1960 één maal per week een monster van ca. 150 glasalen verzameld, op lengte (in mm) gemeten en door RIVO/IMARES bewaard. Sinds 2014 worden er per week maximaal 50 glasalen gemeten, er worden geen glasalen meer bewaard. De metingen in Den Oever worden opgewerkt tot een index-getal dat wordt uitgedrukt als het gemiddelde aantallen glasaal per kruisnettrek tussen 18:00 en 8:00 in april en mei.

Meetvariabelen

Datum, tijd, tijd van laatste schutting, spuien wel/niet, telling van vangsten.

Meetmethodiek

- De bemonstering gebeurt met een kruisnet. Het net bestaat uit een vierkant metalen frame van 1x1 m, waarin een conisch gevormd net is bevestigd, met een maaswijdte van 1x1 mm. Het frame is bevestigd aan vier lijnen, die na een knoop, gezamenlijk naar boven lopen. In het midden van het net is een gewicht bevestigd.
- Monitoring Den Oever
Bij Den Oever wordt er om het uur een trek gedaan, waarbij de glasalen geteld worden. De monitoring start om 22:00 en eindigt om 05:00, totaal worden er per nacht acht trekken gedaan. Het net wordt daarbij bij de eerste meting na 5 minuten opgehaald. Bij alle latere metingen wordt, indien de lokale omstandigheden dat toelaten (spuien e.d.), het net een uur lang in het water gelaten alvorens een nieuwe meting gedaan wordt.
- Monitoring overige locaties
Het net wordt aan het touw naar beneden gelaten voor de sluis, totdat de bodem bereikt is. Na ongeveer 5 minuten wordt het net handmatig opgehaald, met een snelheid van ongeveer 1 meter per seconde. Het aantal gevangen glasalen wordt geteld en dit wordt nog twee keer herhaald (tot uiteindelijk drie achtereenvolgende trekken zijn gedaan).
- Meetdichtheid
Per locatie verschilt de intensiteit van de bemonsteringen.
- Monitoring Den Oever
Het programma start begin maart en eindigt eind mei, waarbij er jaarlijks enkele honderden trekken worden gedaan. De uiteindelijke index wordt berekend op de maanden april en mei.
- Monitoring overige locaties
Het programma start begin maart en eindigt eind mei maar kent een zwaartepunt in de maanden april en mei. Jaarlijks worden er enkele tientallen trekken gedaan per locatie. De uiteindelijke index per locatie wordt berekend op de maanden april en mei.

Soort dataset (opslagmedium)

De ingevulde meetformulieren worden bij Wageningen Marine Research in de database ingevoerd middels het Wageningen Marine Research invoer-programma 'BillieTurf'. Na een gestandaardiseerde kwaliteitscontrole wordt de informatie toegevoegd aan de Wageningen Marine Research database 'FRISBE'. In de

database worden alle gegevens opgeslagen van bemonsteringen die onder verantwoordelijkheid van Wageningen Marine Research vallen en waarbij, hetzij door vissers hetzij door Wageningen Marine Research personeel zelf, gegevens worden verzameld.

Verplichting vanuit (Europese) richtlijn

VR	HR	KRW	TMAP	OSPAR
N	NY+	N	N	N

Kosten op jaarbasis
€ 70.000.

Soortenoverzicht (soorten waarvoor het meetprogramma (statistisch) betrouwbare gegevens oplevert
Glasaal.

Habitats (waarvoor het betreffende meetnet gegevens oplevert)
1110.

Referenties

Dekker, W. 2004. Monitoring van de intrek van glasaal in Nederland: evaluatie van de huidige en alternatieve methodieken. RIVO rapport C006/04.

Van der Sluis, M.T., Tien, N.S.H., Griffioen, A.B., van Keeken, O.A., van Os-Koomen, E., Rippen, A.D., van de Wolfshaar, K.E. 2015. Toestand vis en visserij in de zoete Rijkswateren. Deel II: Methoden. IMARES Rapport C193/15

